

la CNT d'Alaior.

El 18 de juliol de 1936 s'insurreccionaren part dels militars de l'illa i en Toni fou un dels civils que van defensar la República. Amb setze anys, el jove se'n va a Maó per afegir-se a la centúria Menorca. És en aquest moment que decideix preparar-se com a soldat i partir cap a Barcelona. Allà s'afilia a les JJ.SS. i, posteriorment, al PSUC.

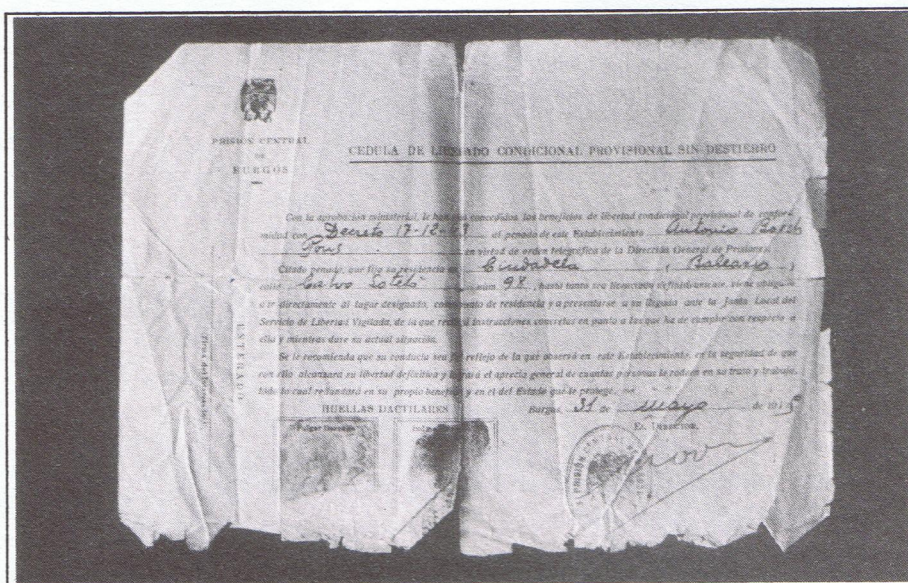
Instruït en la milícia, va viure episodis cabdals a la Guerra Civil: la defensa de Madrid, el front de Terol i la batalla de l'Ebre. També visqué el procés de creació de l'exèrcit català, on arribà a ser sergent comissari polític.

El 26 de gener de 1939 les forces del general

refugiats va anar empitjorant. A La Vernet, en Toni, va conèixer amb en Tito de Iugoslàvia, amb en Saragat, en Togliatti, en Dallen del partit comunista alemany i amb centenars d'antifeixistes presos.

La biografia de n'Antoni no acaba aquí, torna a Espanya i realitza treballs forçats a Algesires en unes condicions inhumanes. Després passa per diferents presons espanyoles, fins que des de Menorca, el reclamen per fer-li un Consell de Guerra. Empresonat a La Mola treballa amb altres companys com a sabater, per resultar mà d'obra barata pels empresaris menorquins del calçat.

En el Consell de Guerra, acusat d'haver format barricades el 19 de juliol de 1936 i d'haver

Franco van entrar a Barcelona. N'Antoni estava ferit, però el van ajudar a fugir cap Port Bou. Entre el gener i el febrer d'aquell any es calcula que entre 400.000 i 500.000 espanyols van fugir a França. En aquest país, en Toni es va recuperar i va treballar de pagès, com la majoria de refugiats, perquè representaven mà d'obra barata.

Però a França, la pressió, cada vegada major dels alemanys feixistes, havia de fer canviar les coses: es va portar a terme una campanya contra els refugiats, i en Toni, va passar a ser un pres governatiu.

Quan les tropes alemanyes van entrar a París, el van enviar al camp de concentració de La Vernet, pròxim a Toulouse.

Amb la victòria dels alemanys i amb l'accés al poder dels col·laboracionistes francesos, la vida dels

estat comissari polític, és condemnat a 30 anys de presó, de Formentera a la Model de Barcelona.

Amb la creació per Franco dels "camps de feina", els presoners passen a ser mà d'obra en la reconstrucció del país.

En Toni és destinat a Lleida. És allà, devora el Pirineu, en temps de la reorganització de guerrillers, els maquis i sospitant que els presoners hi col·laboraven, que les autoritats franquistes clausuren el camp, i en Toni torna a la presó.

Fins que el 5 de juny de 1945 li va arribar la llibertat condicional. Per fi pot tornar a Ciutadella. Però només hi fa quatre mesos: el van cridar per fer el servei militar. Un altre cop, es va veure rodar de presó en presó per la Península, fins que ingressa a un batalló de soldats penats i treballa al nord del Marroc. Allà, la seva feina va ser arrencar garbons